

Predmet C-125/23

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

1. ožujka 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Cour d'appel d'Aix-En-Provence (Francuska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

24. veljače 2023.

Žalitelj:

Udruga UNEDIC, ogranak AGS u Marseilleu

Druge stranke u žalbenom postupku:

V

W

X

Y

Z

Likvidator društva K

PRETHODNO PITANJE

Cour d'appel d'Aix-En-Provence (Žalbeni sud u Aix-en-Provenceu, Francuska)

[*omissis*]

Presuda od 24. veljače 2023.

referentni broj: RG 21/15225

Žalitelj: udruga UNEDIC, OGRANAK AGS U MARSEILLEU

[omissis]

PROTIV

drugih stranaka u žalbenom postupku:

gospode V

[omissis]

i

likvidatora društva K

[omissis]

Presuda od 24. veljače 2023.

referentni broj: RG 21/15223

Žalitelj: udruga UNEDIC, OGRANAK AGS U MARSEILLEU

[omissis]

PROTIV

drugih stranaka u žalbenom postupku:

gospode W

[omissis]

i

likvidatora društva K

[omissis]

Presuda od 24. veljače 2023.

referentni broj: RG 21/15220

Žalitelj: udruga UNEDIC, OGRANAK AGS U MARSEILLEU

[omissis]

PROTIV

drugih stranaka u žalbenom postupku:

gospodina X

[omissis]

i

likvidatora društva K

[omissis]

Presuda od 24. veljače 2023.

referentni broj: RG 21/15213

Žalitelj: udruga UNEDIC, OGRANAK AGS U MARSEILLEU

[omissis]

PROTIV

drugih stranaka u žalbenom postupku:

gospodina Y

[omissis]

i

likvidatora društva K

[omissis]

Presuda od 24. veljače 2023.

referentni broj: RG 21/15212

Žalitelj: udruga UNEDIC, OGRANAK AGS U MARSEILLEU

[omissis]

PROTIV

drugih stranaka u žalbenom postupku:

gospodina Z

[omissis]

i

likvidatora društva K

[omissis]

Cour d'appel d'Aix-En-Provence (Žalbeni sud u Aix-en-Provenceu) ima čast Sudu Europske unije uputiti prethodno pitanje koje se odnosi na tumačenje Direktive 2008/94/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca.

1./ PRAVNI OKVIR

1.1./ Izjava o raskidu ugovora o radu u francuskom pravu:

Izjava o raskidu ugovora o radu jednostrani je otkaz ugovora o radu predviđen za zaposlenika, kojim on odlučuje otkazati svoj ugovor o radu zbog toga što smatra da je poslodavac počinio povrede koje su u tolikoj mjeri ozbiljne da nastavak ugovora o radu nije moguć.

Njezina osnovna načela utvrdio je Cour de cassation (Kasacijski sud, Francuska) u više presuda od 23. lipnja 2003.

Izjava o raskidu ugovora o radu daje se bez posebnih formalnosti, nije je potrebno obrazložiti i dovodi do trenutnog prestanka radnog odnosa nakon što je zaposlenik izjavi.

Ako sud koji o tome naknadno odlučuje ocijeni da činjenice na koje se poziva zaposlenik opravdavaju tu izjavu o raskidu ugovora o radu, taj raskid ugovora o radu proizvodi učinke otkaza koji je dao poslodavac bez stvarnog i ozbiljnog razloga te dovodi do presude protiv poslodavca kojom mu se nalaže isplata naknada povezanih s otkazom ugovora o radu: kompenzacijske naknade za nepoštivanje otkaznog roka i povezanog plaćenog godišnjeg odmora, zakonske ili ugovorene otpremnine i naknade štete zbog otkaza bez stvarnog i ozbiljnog razloga.

Suprotno tomu, ako sud ocijeni da je izjava o raskidu ugovora o radu bila neopravdana, ona proizvodi učinke otkaza koji je dao zaposlenik. Zaposlenik tada neće imati pravo ni na kakvu naknadu na ime otkaza ugovora o radu i moći će mu se naložiti da poslodavcu plati naknadu za otkazni rok koji nije odradio.

1.2./ Postupci u slučaju insolventnosti u francuskom pravu

[*omissis*]

[Opći prikaz postupka očuvanja društva, predstečajnog postupka i stečajnog postupka]

1.3./ Jamstvo plaća

1.3.1./ U nacionalnom pravu:

U članku L. 3253-6 codea du travail (Zakonik o radu) navodi se da svi poslodavci privatnog prava osiguravaju svoje zaposlenike, uključujući one koji su upućeni u

inozemstvo ili koji borave u inozemstvu navedene u članku L. 5422-13, od rizika neplaćanja iznosa koji im se duguju na temelju izvršavanja ugovora o radu u slučaju postupka očuvanja društva, predstečajnog postupka ili postupka likvidacije.

U skladu s člankom L. 3253-14 tog zakonika, Udruga za jamstvo plaća (Association de garantie des salaires, AGS) osigurava provedbu te obveze osiguranja.

Člankom L. 3253-8 točkom 2° Zakonika o radu predviđa se da osiguranje navedeno u članku L. 3253-6 pokriva potraživanja koja proizlaze iz otkaza ugovora o radu do kojeg je došlo:

- a) tijekom razdoblja praćenja;
- b) u mjesecu koji slijedi nakon donošenja presude kojom se prihvaća plan za očuvanje društva, plan oporavka ili plan prijenosa poduzeća;
- c) u roku od petnaest dana, ili dvadeset i jednog dana ako je donesen plan za zaštitu radnih mjesta, nakon presude o likvidaciji;
- d) tijekom privremenog nastavka obavljanja djelatnosti odobrenog u presudi o stečaju i u roku od petnaest dana, ili dvadeset i jednog dana ako je donesen plan za zaštitu radnih mjesta, nakon završetka tog obavljanja djelatnosti.

Tim se odredbama ne predviđa izričito ograničenje intervencije AGS-CGEA-a za potraživanja koja proizlaze iz otkaza ugovora o radu ovisno o tome tko je taj ugovor otkazao.

Cour de cassation (Kasacijski sud) ustaljeno presuđuje da su jamstvom AGS-a obuhvaćena samo potraživanja koja proizlaze iz otkaza ugovora o radu na inicijativu stečajnog upravitelja, likvidatora ili poslodavca, ovisno o slučaju, do kojih je došlo tijekom razdoblja navedenih u članku L. 3253-8 točki 2° Zakonika o radu.

U skladu s time, ako do tih događaja dođe tijekom prethodno navedenih razdoblja, jamstvo AGS-a ne primjenjuje se u slučaju izjave o raskidu ugovora o radu (Kasacijski sud, vijeće za socijalna pitanja, 20. prosinca 2017., žalba br.°16-19517), odlaska zaposlenika u mirovinu (Kasacijski sud, vijeće za socijalna pitanja, 20. travnja 2005., žalba br.°02-47063) ili sudskog raskida ugovora o radu (Kasacijski sud, vijeće za socijalna pitanja, 14. listopada 2009., žalba br.°07-45257).

Cour de cassation (Kasacijski sud) podsjetio je na to načelo u okviru prioritarnog pitanja ustavnosti od 10. srpnja 2019. (br. 19-40019), pri čemu je osobito naveo sljedeće:

- nije protivno načelu jednakosti to da zakonodavac na različit način uređuje različite situacije niti to da odstupa od načela jednakosti zbog razloga od općeg interesa, pod uvjetom da razlika u postupanju koja iz toga proizlazi bude u izravnom odnosu sa svrhom zakona kojim je utvrđena,
- svrha je jamstva predviđenog u članku L. 3253-8 točki 2° Zakonika o radu da AGS predujmi namirenje potraživanja proizašla iz otkaza ugovora o radu do kojih je došlo kako bi se omogućio nastavak poslovanja poduzetnika, očuvanje radnih mjesta i namirenje obveza, bez obzira na to je li riječ o otkazima ugovora o radu na inicijativu stečajnog upravitelja, likvidatora ili poslodavca, ovisno o slučaju, do kojih je došlo tijekom razdoblja navedenih u tom članku,
- predmetne odredbe, u skladu s ustaljenim tumačenjem Coura de Cassation (Kasacijski sud), koje isključuju jamstvo AGS-a za otkaze ugovora do kojih nije došlo na inicijativu stečajnog upravitelja, likvidatora ili poslodavca, ovisno o slučaju, uvode razliku u postupanju temeljenu na različitim situacijama koja je u izravnom odnosu sa svrhom zakona.

1.3.2./ U okviru prava Europske unije:

U Direktivi 2008/94/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca (u daljnjem tekstu: Direktiva), u njezinoj uvodnoj izjavi 3., navodi se da je potrebno osigurati zaštitu zaposlenika u slučajevima insolventnosti njihovih poslodavaca te osigurati minimalni stupanj zaštite, posebno kako bi se jamčila isplata njihovih nepodmirenih potraživanja, vodeći računa o potrebi uravnoteženoga gospodarskog i socijalnog razvoja u Zajednici. U njoj se pojašnjava da radi toga države članice trebaju osnovati tijelo koje jamči isplatu nepodmirenih potraživanja dotičnih zaposlenika.

Člankom 1. Direktive predviđa se:

1. Ova se Direktiva primjenjuje na potraživanja zaposlenika koja su nastala iz ugovora o radu ili radnih odnosa i koja postoje prema poslodavcima koji su insolventni u smislu članka 2. stavka 1.
2. Države članice mogu iznimno isključiti potraživanja određenih kategorija zaposlenika iz opsega ove Direktive, na temelju postojanja drugih oblika jamstva, ako je utvrđeno da ona tim osobama nude stupanj zaštite jednak onome koji bi proizašao iz ove Direktive.
3. [omissis]

U članku 3. Direktive navodi se:

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da jamstvene ustanove jamče, ovisno o članku 4., isplatu nepodmirenih potraživanja zaposlenika koja su nastala iz ugovora o radu ili radnih odnosa, uključujući, gdje

je to predviđeno nacionalnim zakonodavstvom, isplatu otpremnina nakon prestanka radnog odnosa.

Zahtjevi za isplatu koje je preuzela jamstvena ustanova smatraju se nepodmirenim naknadama za rad u odnosu na razdoblje prije i/ili, prema potrebi, nakon datuma koji su odredile države članice.

Iz članka 4. Direktive proizlazi:

1. Države članice mogu ograničiti odgovornost jamstvenih ustanova iz članka 3.

2. Ako države članice iskoriste mogućnost iz stavka 1., one navode trajanje razdoblja za koje jamstvena ustanova treba podmiriti nepodmirena potraživanja. Ipak, to razdoblje ne može biti kraće od razdoblja koje pokriva naknada za rad za posljednja tri mjeseca radnog odnosa prije i/ili nakon datuma iz drugog stavka članka 3.

Države članice mogu to minimalno razdoblje od tri mjeseca uključiti u referentno razdoblje u trajanju od najmanje šest mjeseci.

Države članice čije referentno razdoblje nije kraće od 18 mjeseci, mogu ograničiti razdoblje za koje jamstvena ustanova podmiruje nepodmirena potraživanja na osam tjedana. U tom se slučaju za izračun minimalnog razdoblja koriste ona razdoblja koja su najpovoljnija za zaposlenika.

3. Države članice mogu odrediti gornje granice za plaćanja od strane jamstvene ustanove. Te gornje granice ne smiju pasti ispod razine koja je u skladu sa socijalnim ciljem ove Direktive.

Ako države članice iskoriste ovu mogućnost, obavješćuju Komisiju o metodama koje su koristile prilikom određivanja gornje granice.

Člankom 11. Direktive određuje se da ona ne utječe na pravo država članica da primijene ili uvedu zakone i druge propise koji su povoljniji za zaposlenike.

Naposljetku, u članku 12. Direktive pojašnjava se da ona ne utječe na pravo država članica da:

- (a) poduzmu potrebne mjere kako bi izbjegle zlouporabe;
- (b) odbiju ili umanje odgovornost iz članka 3. ili jamstvenu obvezu iz članka 7., ako se utvrdi da je ispunjenje te obveze neopravdano zbog postojanja posebnih veza između zaposlenika i poslodavca i zajedničkih interesa, koji su doveli do tajnog dogovora među njima;
- (c) odbiju ili umanje odgovornost iz članka 3. ili jamstvenu obvezu iz članka 7. u slučajevima gdje je zaposlenik, sam ili zajedno sa svojim bliskim rođacima, bio

imatelj značajnog dijela poslodavčevog poduzeća ili pogona i izvršavao značajan utjecaj na njegovo poslovanje.

[*omissis*]

[*omissis*] [Postupovna razmatranja]

2./ ELEMENTI SPORA:

2.1./ Činjenice:

Tijekom rujna i listopada 2017. društvo K..... zaposlilo je osobe V, W, X, Y i Z (tužitelji) na raznim radnim mjestima (osoblje u garderobi, barmen, barmenica, menadžer i domaćin) na nepuno radno vrijeme na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme.

Nad društvom K..... 26. lipnja 2018. otvoren je predstečajni postupak.

Tužitelji su 9. srpnja 2018. otkazali svoje ugovore o radu davanjem izjave o raskidu ugovora o radu.

Odlukom od 24. srpnja 2018. tribunal de commerce (trgovački sud) otvorio je postupak likvidacije društva K.....

2.2./ Prvostupanjski postupak

Tužitelji su 31. srpnja 2018. conseil de prud'hommes de Draguignan (Radni sud u Draguignanu, Francuska) podnijeli zahtjev za upis njihovih potraživanja u obveze postupka likvidacije društva K..... [*omissis*]

[*omissis*]

U većem broju presuda od 2. srpnja 2020. conseil de prud'hommes de Draguignan (Radni sud u Draguignanu) je:

- naveo da izjava tužiteljâ o raskidu ugovora o radu proizvodi učinke otkaza bez stvarnog i ozbiljnog razloga,
- upisao njihovo potraživanje u obveze društva K..... na ime neisplaćenih plaća, povezanih plaćenih godišnjih odmora, kompenzacijske naknade za nepoštivanje otkaznog roka, na ime povezanih plaćenih godišnjih odmora, naknade zbog nedopuštenog otkaza i na temelju članka 700. codea de procédure civile (Zakonik o građanskom postupku),
- utvrdio da je presuda opća i ovršna u odnosu na AGS-CGEA, koji je obvezan jamčiti za prethodno navedene iznose u skladu s ograničenjima i gornjim granicama predviđenima člankom L. 3253-6 i sljedećim člancima Zakonika o radu, uključujući članak L. 3253-8 u vezi sa zajamčenim

iznosima u slučaju likvidacije i članak D. 3253-5 u nedostatku dostupnih sredstava.

[omissis]

2.3./ Žalbeni postupak:

AGS-CGEA je 27. listopada 2021. podnio žalbu protiv tih presuda.

Rasprava pred žalbenim sudom u biti se odnosila na pitanje o tome je li u prvim presudama od 2. srpnja 2020. odlučeno o zahtjevu AGS-CGEA-a kojim je on tražio isključenje potraživanja proizašlih iz otkaza ugovora o radu iz njegova jamstva te o tome jamči li AGS-CGEA za iznose koje tužitelji zahtijevaju na ime tih potraživanja.

Naime, tužitelji su smatrali da je u presudama od 2. srpnja 2020. odlučeno o zahtjevu AGS-CGEA-a kojim je on tražio isključenje potraživanja proizašlih iz otkaza ugovora o radu iz njegova jamstva i da je stoga AGS-CGEA trebao podnijeti žalbu protiv te presude, a ne conseilu de prud'hommes (Radni sud) podnijeti zahtjev za donošenje dopunske presude. U biti, smatrali su da AGS-CGEA jamči za potraživanja proizašla iz otkaza ugovora o radu slijedom njihove izjave o raskidu ugovora o radu.

AGS-CGEA je pak tvrdio da u presudama od 2. srpnja 2020. nije odlučeno o njegovu zahtjevu za isključenje iz jamstva te da mu je stoga bilo dopušteno podnijeti zahtjev za donošenje dopunske presude conseilu de prud'hommes (Radni sud). U biti, AGS-CGEA je objasnio da ne jamči za potraživanja proizašla iz otkaza ugovora o radu slijedom izjave tužiteljâ o raskidu ugovora o radu.

[omissis]

Tijekom vijećanja 6. prosinca 2022. cour d'appel (Žalbeni sud) obavijestio je stranke o postojanju poteškoće kad je riječ o usklađenom tumačenju u nacionalnom pravu odredbi članka L. 3253-8 točke 2° Zakonika o radu u odnosu na Direktivu. Taj je sud obavijestio stranke da namjerava uputiti Sudu Europske unije prethodno pitanje o toj poteškoći u tumačenju [omissis].

[omissis]

Presudom od 24. veljače 2023., nakon što je ocijenio da u presudama od 2. srpnja 2020. nije bilo odlučeno o zahtjevima AGS-CGEA-a za isključenje potraživanja dugovanih na ime izjave o raskidu ugovora o radu iz njegova jamstva, cour d'appel (Žalbeni sud) je odlučio da je žalba AGS-CGEA-a dopuštena, ukinuo presudu conseil de prud'hommes de Draguignan (Radni sud u Draguignanu) od 1. srpnja 2021. i odlučio Sudu Europske unije uputiti prethodno pitanje.

3. / SADRŽAJ RASPRAVE:

Ustaljena je sudska praksa u nacionalnom pravu da članak L. 3253-8 točka 2° Zakonika o radu dopušta da AGS-CGEA preuzme potraživanja proizašla iz otkaza ugovora o radu tijekom postupka u slučaju insolventnosti samo ako se ugovor o radu otkazuje na inicijativu stečajnog upravitelja, likvidatora ili poslodavca, ovisno o slučaju, te da AGS-CGEA ne jamči za ta potraživanja u drugim slučajevima otkaza, među ostalim u slučaju izjave zaposlenika o raskidu ugovora o radu.

Suprotno tomu, kada do otkaza dođe tijekom razdoblja insolventnosti, ne čini se da Direktiva i sudska praksa Suda Europske unije (Sud) isključuju intervenciju jamstvene ustanove u pogledu naknada štete zbog prestanka radnog odnosa, ovisno o tome tko otkazuje ugovor o radu, i da dopuštaju njezinu provedbu samo u slučaju otkaza ugovora o radu do kojeg je došlo na inicijativu poslodavca ili jednog od tijela postupka u slučaju insolventnosti.

Naprotiv, predmetnom se direktivom, u njezinim uvodnim izjavama, predviđa opće načelo minimalnog stupnja zaštite zaposlenika u slučaju insolventnosti poslodavca i pritom se to jamstvo ne ograničava ovisno o tome tko daje otkaz.

Osim toga, čini se da članak 4. Direktive državama članicama omogućuje da odgovornost jamstvenih ustanova za plaćanja ograniče samo na određena razdoblja. Ne čini se, *a contrario*, da tumačenje tog članka državama članicama omogućuje da svoje jamstvo ograniče ovisno o tome tko je dao otkaz.

Usto, člankom 11. Direktive određeno je da ona ne utječe na pravo država članica da primijene ili uvedu zakone i druge propise koji su povoljniji za zaposlenike.

Stoga se od odredbi Direktive može odstupiti samo na način koji je povoljniji za zaposlenike.

Nadalje, člankom 12. Direktive pojašnjava se da ona ne utječe na pravo država članica da:

- (a) poduzmu potrebne mjere kako bi izbjegle zlouporabe;
- (b) odbiju ili umanje odgovornost iz članka 3. ili jamstvenu obvezu iz članka 7., ako se utvrdi da je ispunjenje te obveze neopravdano zbog postojanja posebnih veza između zaposlenika i poslodavca i zajedničkih interesa, koji su doveli do tajnog dogovora među njima;
- (c) odbiju ili umanje odgovornost iz članka 3. ili jamstvenu obvezu iz članka 7. u slučajevima gdje je zaposlenik, sam ili zajedno sa svojim bliskim rođacima, bio imatelj značajnog dijela poslodavčevog poduzeća ili pogona i izvršavao značajan utjecaj na njegovo poslovanje.

Ne čini se da takvo odstupanje omogućuje da se intervencija jamstvene ustanove ograniči ovisno o tome tko je dao otkaz.

Naposljetku, u okviru presude od 17. siječnja 2008. (predmet C-246/06, Velasco Navarro) Sud Europske unije presudio je da je na nacionalnom sudu da tumači nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku u skladu s navedenim općim načelima i temeljnim pravima kako ih tumači Sud, a osobito načelom jednakosti, prema kojem se u usporedivim situacijama ne može postupati na različit način, osim ako je takvo postupanje objektivno opravdano (t. 35. i 36.).

Načelno, budući da ne postoji izravan horizontalni učinak direktiva koji bi osigurao stvarnu korist od prava dodijeljenih pojedincima na temelju odredbi tih direktiva, na sudovima je država članica da tumače nacionalno pravo s obzirom na tekstove i svrhe direktiva, na način da se ostvare njihovi ciljevi.

Prema tome, opravdano je zapitati se može li se Direktiva tumačiti na način da se, u slučaju otkaza ugovora o radu tijekom razdoblja insolventnosti, njome dopušta da se ograniči intervencija jamstvene ustanove u pogledu naknada štete zbog prestanka radnog odnosa s obzirom na to tko je otkazao ugovor, dovodi li takvo tumačenje do razlike u postupanju među zaposlenicima i je li ta razlika, ako ona postoji, objektivno opravdana.

Stoga Cour d'appel d'Aix-En-Provence (Žalbeni sud u Aix-en-Provenceu) ima čast Sudu Europske unije uputiti sljedeća prethodna pitanja:

1°/ Može li se Direktiva 2008/94/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca tumačiti na način da se njome dopušta isključivanje odgovornosti jamstvene ustanove za preuzimanje obveze plaćanja naknade štete zbog prestanka radnog odnosa ako zaposlenik izjavi da raskida ugovor o radu nakon otvaranja postupka u slučaju insolventnosti?

2°/ Je li takvo tumačenje u skladu s tekstom i svrhom te direktive i omogućuje li ostvarivanje njezinih ciljeva?

3°/ Dovodi li takvo tumačenje, koje se temelji na tome tko je otkazao ugovor o radu tijekom razdoblja insolventnosti, do razlike u postupanju među zaposlenicima?

4°/ Je li takva razlika u postupanju, ako ona postoji, objektivno opravdana?

[omissis]